

# Riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen (SoL)

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden



**Organisation**

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden

**Avdelning**

Avdelningen för myndighet

**Beslutad**

2025-05-26

**Gäller från och med**

2025-07-01

**Diarienummer**

HVO-2025-869

# Innehållsförteckning

<b>Inledning .....</b>	<b>1</b>
Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens ansvar .....	1
Riktlinjernas syfte .....	1
Disposition .....	2
Rätten att ta ut avgifter .....	2
Verkställande av insatser .....	2
<b>Insatser utan individuell behovsprövning.....</b>	<b>3</b>
Insatser som nämnden erbjuder utan behovsprövning .....	3
<b>Insatser med individuell behovsprövning .....</b>	<b>6</b>
Handläggning vid individuell behovsprövning .....	6
Stöd i hemmet .....	9
Omvårdnadsinsatser .....	13
Stöd till samhällsgemenskap och sociala insatser .....	16
Stöd till anhöriga som vårdar eller stödjer en närstående .....	18
Korttidsboende .....	19
Särskilt boende .....	20
<b>Flytt till och från annan kommun .....</b>	<b>22</b>

# Inledning

## Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens ansvar

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden har som socialnämnd det yttersta ansvaret för att enskilda får de insatser de behöver. Verksamheten ska bygga på respekt för enskildas självbestämmande och integritet och inriktas på att enskilda får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

Nämnden styrs av lagstiftning genom lagar, förordningar och föreskrifter.

Kommunfullmäktige styr genom sitt reglemente vilka målgrupper som omfattas av nämndens ansvar.

Nämnden har fyra målgrupper:

- äldre personer som behöver stöd och hjälp på grund av sin ålder
- vuxna personer med fysisk funktionsnedsättning som behöver stöd och hjälp med anledning av sin funktionsnedsättning
- vuxna med somatisk sjukdom som behöver stöd och hjälp med anledning av sin sjukdom
- personer med demenssjukdom som behöver stöd och hjälp med anledning av sin demenssjukdom.

Kommunfullmäktige reglerar också i sitt reglemente att nämnden ska ha effektiva arbetsformer och bedriva sin verksamhet med god kvalitet. Det betyder till exempel att det kan bli aktuellt att använda digital teknik för att verkställa insatserna i nämndens riktlinjer. Digital teknik ska alltid övervägas som första alternativ när det kan användas för att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet samt självständighet för den enskilde.

## Riktlinjernas syfte

Riktlinjerna är en vägledning om vad som generellt bedöms vara skäligen levnadsförhållanden och syftar till att skapa ett enhetligt synsätt och likvärdiga bedömningar inom ramen för socialtjänstlagen (SoL) för den del i riktlinjerna som avser insatser med individuell behovsprövning.

Riktlinjerna syftar också till att säkerställa kvaliteten i besluten avseende rättssäkerhet och transparens för enskilda samt att beslut om insatser fattas utifrån behov och på likartade grunder. Förvaltningens riktlinjer är vägledande och ersätter inte den individuella bedömningen som görs i varje enskild ansökan. Riktlinjerna är ingen garanti för, och inte heller en begränsning av, rätten till insatser.

Utgångspunkten för riktlinjerna är ett hälsofrämjande och rehabiliterande förhållningssätt, en tilltro till de professionellas kunskap och förmåga att göra bedömningar utifrån lagstiftning, kommunövergripande mål och rättspraxis. Riktlinjerna förhåller sig till

förarbeten, gällande lagar och föreskrifter från Socialstyrelsen. Insatserna ska alltid syfta till att stärka den enskildes möjligheter till ett självständigt liv.

## **Disposition**

Riktlinjerna för insatser enligt socialtjänstlagen inleds med de insatser som nämnden erbjuder utan individuell behovsprövning. Där framgår också vilka villkor som gäller för att vara aktuell för insatserna. Till varje insats finns också information om det finns beslutade undantag från att dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes identitet.

Därefter följer de insatser som beviljas efter behovsprövning. Behovsprövade insatser är uppdelade i följande kategorier:

- stöd i hemmet
- omvårdnadsinsatser
- stöd till samhällsgemenskap och sociala insatser
- stöd till anhöriga som vårdar eller stödjer närstående
- korttidsboende
- särskilt boende.

## **Rätten att ta ut avgifter**

I 32 kap. SoL regleras kommunernas rätt att ta ut avgifter för insatser enligt samma lag. Avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnad. För mer information kring hur avgiften beräknas hänvisas till dokumentet "Tillämpningsanvisningar för beräkning av avgifter inom vård och omsorg i Malmö stad".

De avgifter som tas ut är fastställda av kommunfullmäktige. Det individuella avgiftsbeslutet för varje person kan överklagas genom förvaltningsbesvär vilket innebär att förvaltningsdomstolen gör en individuell prövning av nämndens rätt att ta ut avgift i det enskilda fallet. Enskilda har också rätt till omräkning och nytt beslut om inkomster eller utgifter ändras på ett sätt som påverkar avgiftsutrymmet.

## **Verkställande av insatser**

För öka den enskildes rätt till självbestämmande, känsla av delaktighet och flexibilitet kan den enskilde tillsammans med utförande verksamhet och inom ramen för riktlinjerna, planera för frekvens samt när och hur stödet ska utformas för vissa insatser.

# Insatser utan individuell behovsprövning

För att göra nämndens insatser mer lätt tillgängliga och att säkerställa att förebyggande insatser har låga trösklar erbjuder hälsa-, vård- och omsorgsnämnden insatser utan individuell behovsprövning för att tillgodose personliga behov. Medborgaren som önskar ta del av de insatser som erbjuds utan individuell behovsprövning vänder sig normalt direkt till den som utför insatsen. Den som utför insatserna ska i sin tur informera enskilda om att de har rätt att ansöka om insatser enligt socialtjänstlagen och dessa riktlinjer för att få sina personliga behov tillgodosedda.

Socialtjänsten ska informera om socialtjänsten och bedriva uppsökande verksamhet (6 kap. 2–3 § SoL). Det gör hälsa-, vård- och omsorgsnämnden på flera olika sätt, bland annat genom medverkan vid arrangemang både inom ramen för nämndens verksamheter, såsom på mötesplatser, och hos externa aktörer. Nämnden ordnar också kunskapshöjande åtgärder genom bland annat föreläsningar som vänder sig till nämndens målgrupp och dess närstående. Allmän information och uppsökande verksamhet anses inte vara insatser för personliga behov som ges med eller utan behovsprövning.

Med Malmöbor avses nedan de som enligt socialtjänstlagen (29 kap. 1 §) är stadigvarande bosatta i eller har sin starkaste anknytning till Malmö kommun och ingår i nämndens målgrupper.

## Insatser som nämnden erbjuder utan behovsprövning

Nedan följer de insatser som nämnden beslutat att erbjuda utan behovsprövning.

### Trygghetslarm

Trygghetslarm syftar till att ge en ökad trygghetskänsla genom att göra det möjligt för den enskilde att påkalla hjälp och få kontakt med hemtjänstpersonal dygnet runt. Personer tillhörande samma hushåll, där båda är beviljade trygghetslarm, har två separata larmklockor.

Trygghetslarm utan individuell behovsprövning ges till Malmöbor som uppfyller följande villkor:

- ska ha fyllt 69 år, och
- är folkbokförd i Malmö kommun, och
- bor i ordinärt boende.

### Mötesplatser för seniorer

Mötesplatser för seniorer erbjuds runt om i staden och syftar till att främja hälsa och motverka ofrivillig ensamhet. Mötesplatserna erbjuder olika former av social gemenskap genom sociala och fysiska aktiviteter.

Mötesplatserna är öppna utan behovsprövning för samtliga Malmöbor över 18 år. Uppgifter som kan röja den enskildes identitet dokumenteras inte för insatsen mötesplatser för seniorer.

## **Hälsofrämjande samtal med hembesök**

Uppsökande hälsofrämjande samtal med hembesök syftar till att informera om stöd, service och sociala aktiviteter som kommunen kan erbjuda. Samtalen syftar också till att motverka ofrivillig ensamhet och att förebygga fallolyckor. Under besöket samtalas kring bland annat livsområden och boendesituation.

Det hälsofrämjande samtalet med hembesök ges utan behovsprövning till de Malmöbor som fyllt 69 år. Nämnden erbjuder dock samtalet aktivt till de som tillhör identifierade riskgrupper utifrån exempelvis ålder eller att man har behov av exempelvis trygghetslarm. Uppgifter som kan röja den enskildes identitet dokumenteras inte för insatsen hälsofrämjande samtal med hembesök för seniorer.

## **Rådgivning**

Rådgivning syftar till att ge råd och upplysningar till enskilda om vilka insatser som socialtjänsten har. Rådgivning kan också vara mer omfattande och inriktad på en viss situation eller ett visst problem, till exempel kring att vara anhörig eller om demenssjukdomar. I nämndens verksamheter ges rådgivning bland annat av aktivitetsledare på mötesplatser, anhörigkonsulent, Silviasyster och äldrepedagog.

Rådgivning inom nämndens ansvarsområden ges utan behovsprövning till alla Malmöbor över 18 år. Uppgifter om enskildas personliga förhållanden dokumenteras inte vid insatsen rådgivning.

## **Samtalsstöd till anhöriga**

Individuellt samtalsstöd till anhöriga syftar till att ge stöd till den som lever nära någon äldre eller långvarigt sjuk, har funktionsnedsättning och psykisk ohälsa. Samtalsstödet utgår från den anhöriges aktuella behov och kan handla om livssituation och mående eller information och rådgivning. Insatsen är inte behandlande eller terapeutiskt.

Individuella stödsamtal inom nämndens ansvarsområden ges utan behovsprövning till alla som är anhöriga till Malmöbor och över 18 år. Uppgifter som kan röja den enskildes identitet dokumenteras inte för insatsen stödsamtal.

## **Samtalsgrupper och gruppaktiviteter**

Deltagande i en samtalsgrupp eller gruppaktivitet som leds av medarbetare i förvaltningen syftar generellt till att ge råd och stöd och möjlighet att ta del av varandras erfarenheter. Grupperna har olika inriktningar beroende på olika livssituationer, som exempelvis anhöriga, nyligen diagnostiserade med demenssjukdom eller annat.

Samtalsgrupper och gruppaktiviteter ges utan behovsprövning till alla Malmöbor över 18 år. Uppgifter som kan röja den enskildes identitet dokumenteras inte för insatsen samtalsgrupp och gruppaktiviteter.



# Insatser med individuell behovsprövning

Insatser för personliga behov efter individuell behovsprövning innebär att personer har rätt att få stöd i vardagen utifrån sina individuella behov som till exempel hjälp i hemmet, personlig omvårdnad eller socialt stöd efter att kommunen gjort en bedömning. Målet är att den enskilde ska ha skäliga levnadsförhållanden, och insatserna anpassas efter varje persons unika situation.

## Handläggning vid individuell behovsprövning

### Samtycke

Inom socialtjänsten är samtycke en grundläggande princip. Det betyder att den enskilde själv måste säga ja till de insatser och den hjälp som erbjuds, till exempel hemtjänst, flytt till särskilt boende, personlig omvårdnad eller att information delas med andra aktörer som sjukvård eller anhöriga. Samtycket kan ges muntligt, skriftligt eller genom att personen på annat tydligt sätt visar att den enskilde godtar hjälpen.

Om den enskilde har nedsatt förmåga att förstå eller uttrycka samtycke, exempelvis vid demenssjukdom, görs en bedömning av vad som är bäst för personen. Närstående får i dessa fall inte fatta beslut åt personen, men deras synpunkter kan tas i beaktande. All vård och omsorg ska bygga på respekt för den enskildes vilja och integritet. Därför är det viktigt att samtycke efterfrågas och dokumenteras.

### Det egna ansvaret

Den enskilde har ett eget ansvar för sin livssituation. Detta innebär att i första hand är det den enskilde som själv ansvarar för att se över möjligheter till att kunna leva så självständigt som möjligt. Några vanliga gränsdragningar som aktualiseras vid behovsbedömning är till exempel att ansvaret ligger på annan huvudman, på annan person, eller på den enskilde själv. Det sistnämnda kan innebära att den enskilde i första hand exempelvis kan tillgodose sina behov via hjälpmedel, behöver möblera om sitt hem, byta till en mer anpassad bostad, ansöka om färdtjänst eller på annat sätt förändra sin levnadssituation.

### Om behovet kan tillgodoses på annat sätt

Rätten till insatser kan bli aktuellt först när den enskilde inte själv eller på annat sätt kan få sitt behov tillgodosett. Den enskildes egna möjligheter att själv tillgodose sina behov genom att exempelvis handla via internet eller med stöd av färdtjänst ska beaktas i bedömningen. I uttrycket "inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt" ligger bland annat att den enskilde måste utnyttja alla de möjligheter som normalt står honom eller henne till buds.

## Behovsprövning

Vid bedömning av vilket stöd som kan erbjudas ska individens möjlighet att öka sin självständighet för att förbättra eller bibehålla sin funktionsförmåga alltid beaktas. Behovsprövning ska alltid ske utifrån en helhetsbild över den enskildes möjligheter till stöd och dennes egna resurser.

Vid bedömning av vilken insats som kan vara aktuell måste en sammanvägning göras av olika omständigheter såsom den enskildes behov och önskemål, den önskade insatsens lämplighet som sådan samt kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser. Den enskildes eget ansvar att se över sin livssituation för att möjliggöra ett självständigt liv ska också vägas in i bedömningen. Likaså ska andra tillgängliga stödinsatser och tidigare beviljade insatser beaktas och vägas in i bedömningen.

## Skäliga levnadsförhållanden

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till insatser av socialnämnden. De insatser som beviljas ska tillförsäkra den enskilde skäliga levnadsförhållanden. Det är alltid den enskildes behov av stöd och hjälp som är avgörande vid beslut om insats utifrån skäliga levnadsförhållanden. Det innebär inte bara omfattning av stöd utan även vilken form av insats som kan komma i fråga.

## Informationsskyldighet

I samband med utredningen ska handläggaren informera om kommunens insatser utan individuell behovsprövning, seniorbostäder, frivilligorganisationer, hushållsnära tjänster och övriga relevanta samhällstjänster.

## Grundläggande perspektiv vid behovsprövning

### Rättighetsbaserat arbetssätt

Malmö stad har antagit en policy för mänskliga rättigheter med fokus på barnets rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Policyn gäller för stadens alla förvaltningar och därmed även hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen. Mänskliga rättigheter styrs av olika konventioner som FN:s konvention om mänskliga rättigheter och Europakonventionen. De mänskliga rättigheterna är även införlivade i svensk lagstiftning. Ett exempel på detta är socialtjänstlagen som till stor del bygger på grundläggande rättigheter som individen har i förhållande till det offentliga, i det här fallet kommunen. Att utreda behov av insatser är med andra ord en del av att arbeta med mänskliga rättigheter.

En viktig del av policyn är förvaltningarnas ansvar att arbeta rättighetsbaserat. Att arbeta rättighetsbaserat innebär att verksamheten sätter individens rättigheter i främsta rummet. Ett rättighetsbaserat arbetssätt skiftar perspektivet från att verksamheten erbjuder service till att verksamheten tillhandahåller stöd och hjälp på grund av att invånaren har rättigheter som vi har skyldighet att tillgodose.

## **Anhörigperspektivet**

Enligt socialtjänstlagen ska en kommun erbjuda stöd och avlastning till de anhöriga som vårdar en närstående. Varje situation som anhörig respektive den enskilde befinner sig i är unik.

Utgångspunkten är att en anhörig själv avgör hur stort ansvar hen vill ta för att vårda, bistå och stödja den enskilde.

## **Barnperspektivet**

Om det finns barn i hushållet ska barnperspektivet alltid beaktas. Med barn avses alla personer under 18 år. Att beakta barnperspektivet innebär att ta ställning till hur en insats påverkar barnet. Det kan vidare innebära att omfattningen av insatser eller utförandet av insatserna delvis bestäms utifrån beaktande av barnets bästa. Relevant information ska ges kontinuerligt och anpassas till barnets ålder, mognad och individuella förutsättningar. Den som lämnar information ska så långt det är möjligt försäkra sig om att barnet förstått informationen. Om barnet inte vill framföra sina åsikter ska detta respekteras.

## **Stöd i hemmet**

Stöd i hemmet syftar till att underlätta det dagliga livet för personer har svårt att klara hushållssysslor på egen hand. Det kan handla om hjälp med städning, tvätt, matlagning, inköp eller andra praktiska uppgifter i hemmet. Stödet anpassas efter personens behov och livssituation.

## **Hushållsgemenskap**

Makar har ett gemensamt ansvar för praktiska sysslor i hemmet enligt 1 kap 2 och 4 §§ äktenskapsbalken, (1987:230). Hemtjänsten ska inte ta över makens eller makans ansvar för skötseln av det gemensamma hushållet. Detta förutsätter att makarna fortfarande lever tillsammans. Det anses däremot inte ligga inom makens/makans ansvar att tillgodose ett personligt omvårdnadsbehov hos varandra.

Samma principer som för makar ska tillämpas för sammanboende par samt personer som av annan anledning delar hushåll. Det innebär att om flera vuxna personer delar hushåll, förutsätts de bidra efter förmåga till skötseln av hushållet. Vid en bedömning kring den enskildes rätt till insatser som avser stöd i hemmet ska alltså den sammanboende personens möjlighet att själv ombesörja detta beaktas i bedömningen. Om flera personer delar hushåll men behovet av insatser för praktiska sysslor ändå finns, bör samtliga personer i hushållet ansöka om sådant stöd.

## **Bereda måltider**

Bereda måltider innefattar att den enskilde får stöd med hela eller delar av tillagningen av enklare måltider. Insatsen kan även innefatta stöd med servering, delning av mat, avdukning och att hålla rent vid matplatsen. Insatsen beviljas efter en individuell prövning vanligtvis upp till tre gånger per dag. Om den enskilde endast behöver stöd med mellanmål ska tillsyn beviljas.

## **Stöd vid måltider**

Måltidsstöd innebär att den enskilde behöver hjälp i samband med måltiden för att kunna tillgodogöra sig maten på ett bra sätt. Det kan handla om matning eller att den enskilde får sällskap för att stimulera lusten att äta.

## **Bäddning och renbäddning**

Den som inte själv kan bädda sin säng kan beviljas hjälp med detta en gång per dag, stöd med renbäddning ingår. I de fall den enskilde endast är i behov av renbäddning så ingår det i insatserna städning eller tvätt. I de fall den enskilde inte har stöd med städning eller tvätt och endast har behov av stöd med renbäddning beviljas detta efter en individuell prövning upp till två gånger per månad.

## ***Inköp – gäller så länge serviceinsatser ges i tid***

Beviljas en gång per vecka och brukaren avgör vad den beviljade tiden ska användas till. Hjälpen/stödet kan innefatta inköp av livsmedel och/eller ärende till t.ex. postombud, apotek och/eller systembolag. Hjälp/stöd kan också innefatta momenten att planera och sammanställa inköpslista, kasta gammal mat samt ordna förvaring av inköpen i hemmet. Som alternativ till inköp i fysisk affär kan hjälp/stöd att beställa varor med hemleverans ges.

Kompletterande inköp avser vanligtvis inte inköp av dagligvaror och kan beviljas för inköp och/eller ärende som utförs mer sällan, t.ex. inköp av kläder eller husgeråd. Vid särskilda skäl kan även kompletterande inköp beviljas för inköp av livsmedel och/eller ärenden, en gång i veckan. Särskilda skäl kan t.ex. vara medicinska orsaker eller vid hemkomst från sjukhus.

## **Inköp**

Stöd med inköp innebär att den enskilde har behov av hjälp med att få hem främst dagligvaror. Inköp utförs i första hand via e-handel en gång i veckan. I särskilda fall i närmaste livsmedelsbutik med fullgott sortiment. Delar som ingår i inköpet är utifrån behov men kan vara att skriva inköpslista, genomföra köpet på internet, ta emot leverans och att plocka in varor i skåp. Inköp av apoteksvaror ingår i insatsen och ska utföras i första hand via e-handel. Den enskildes egna möjligheter att själv tillgodose sina behov genom att handla via internet eller med stöd av färdtjänst ska beaktas i bedömningen.

Om den enskilde endast är i behov av stöd med att packa upp varor och sköter övriga moment av inköp på egen hand, kan insatsen Förvara förnödenheter beviljas upp till en gång per vecka.

Kompletterande inköp kan beviljas för ärenden som utförs mer sällan såsom inhandlande av kläder eller husgeråd. Vid särskilda skäl kan även kompletterande inköp beviljas för inköp av livsmedel en gång i veckan. Särskilda skäl kan till exempel vara medicinska orsaker.

## ***Tvätt – gäller så länge serviceinsatser ges i tid***

Beviljas varannan vecka och brukaren avgör vad den beviljade tiden ska användas till. Hjälp/stöd med att tvätta och torka textilier och kläder kan beviljas oftare än varannan vecka, t.ex. av medicinska skäl eller om brukaren ensam ansvarar för hemmavarande små barn. Textilier och kläder avser normal hushållstvätt och endast brukarens tvätt (inkl. barnens tvätt vid ensamt ansvar för hemmavarande barn). Vid behov kan hjälp/stöd också ges med strykning av klädesplagg, mangling samt enklare lagning av kläder, t.ex. sy i en knapp. Bädda sängen med rena sängkläder kan ingå i städning. Hjälpen/stödet kan innebära enbart hjälp/stöd att hantera hushållsapparater (t.ex. tvättmaskin) och/eller torka textilier och kläder.

## **Tvätt**

Stöd med att tvätta kläder, handdukar och sänglinne beviljas i normalfallet varannan vecka och utförs i första hand via entreprenad. Stöd med att tvätta kan efter en individuell prövning beviljas oftare än varannan vecka om det finns medicinska skäl eller om den enskilde ensam ansvarar för hemmavarande små barn. Vad som ingår i tvätt avser normal hushållstvätt och endast den enskildes tvätt eller vid ensamt ansvar för hemmavarande små barn även deras tvätt. Vid behov ingår stöd med strykning av enstaka klädesplagg.

Om den enskilde endast är i behov av att hänga upp tvätt och sköter övriga moment av tvätt självständigt kan insatsen Torka kläder, hänga tvätt beviljas varannan vecka.

## **Sophantering**

Den enskilde som inte själv klarar att slänga sopor kan få det beviljat som insats. Vanligtvis beviljas insatsen efter en individuell prövning upp till tre gånger per vecka. Källsortering i närliggande miljörum ingår i insatsen, dock ingår inte hjälp med att lämna avfall till återvinningscentral.

## **Städa kök och diska**

Stöd med att städa köket innefattar hjälp med att diska och övriga tillhörande vardagliga moment vid städning av kök. Insatsen beviljas efter en individuell prövning upp till en gång per dag.

## **Städning – *gäller så länge serviceinsatser ges i tid***

Beviljas varannan vecka och brukaren avgör vad den beviljade tiden ska användas till. Hjälp/stöd att städa bostaden kan innefatta dammsugning, våttorkning av golv, damning/avtorkning, städning av toalett/badrum och vattna blommor. Bädda sängen med rena sängkläder kan ingå i städning. Hjälp/stöd med städning som normalt görs mer sällan kan också innefatta t.ex. fönsterputsning, rengöring av ugn och avfrostning av frys. Storstädning och saneringsstädning ingår inte i insatsen.

## **Städning**

Vid behov av stöd med att städa bostaden beviljas denna insats efter en individuell prövning i normalfallet varannan vecka. Insatsen kan innefatta dammsugning, våttorkning av golv, damning, städning av badrum och att vattna blommor. Hjälp med städning beviljas för två rum och kök för ensamstående och tre rum och kök för sammanboende vuxna som inte delar sovrum. Har man en större bostad får man ombesörja städning av resterande ytor på egen hand. Städning som normalt görs mer sällan kan också ingå och innefatta till exempel fönsterputsning, rengöring av ugn eller avfrostning av frys och planeras inom ramen för beviljad insats. Trädgårdsarbete, storstädning och saneringsstädning ingår inte i insatsen.

Enklare uppsnyggning av bostaden förväntas i normalfallet ske i samband med andra insatser. Det kan exempelvis vara städning av kök i samband med hjälp vid måltider och enklare städ av badrummet i samband med toalettbestyr, hjälp med hygien eller dusch. Om den enskilde inte har andra insatser där stödet ingår, kan insatsen uppsnyggning beviljas upp till tre gånger i veckan.

## **Husdjur**

Stöd med husdjur ingår vanligtvis inte i skäliga levnadsförhållanden i socialtjänstlagens mening. Utgångspunkten för den som bor hemma med husdjur är att ägaren har det fulla ansvaret för sitt husdjur. Det innebär att nämnden som utgångspunkt inte beviljar insatser som syftar till att tillgodose behov hos husjuret. Emellertid måste en bedömning av vad som är skäliga levnadsförhållanden göras utifrån förhållandena i det enskilda fallet.

## **Omvårdnadsinsatser**

Stöd med personlig omvårdnad syftar till att den enskilde ska kunna få stöd med att ta hand om sin personliga vård så att den uppnår skäliga levnadsförhållanden. Insatser som syftar till den enskildes personliga omvårdnadsbehov ingår inte i det gemensamma hushållsansvaret.

### **Förflyttning**

Förflyttning är ett samlingsnamn gällande stöd för den enskilde att kunna röra sig. Förflyttning ingår som moment i samband med annan insats och ska därför ej beviljas som tilläggsinsats. Förflyttning kan beviljas som enskild insats om det rör sig om ett separat besök, exempelvis förflyttning mellan rum i bostaden eller till säng för att vila. Hjälps med att hämta in post kan också ingå i denna insatskategori.

### **Att klä sig**

Insatsen innebär att den enskilde får daglig hjälp med att klä på och av sig. Insatsen innefattar hjälp med stödstrumpor som inte ordinerats av sjukvården och kan även avse på- och avtagning av skor och ytterkläder. Insatsen beviljas efter en individuell prövning i normalfallet upp till två gånger per dag.

### **Kroppsvård**

Kroppsvård innebär att den enskilde kan få hjälp med tvätt av nedre och övre hygien, daglig tand- och munvård, enklare hud-, hår-, och nagelvård samt rakning. Rengöring av hörsel- och synhjälpmedel ingår vid behov. Insatsen beviljas efter en individuell prövning i normalfallet upp till två gånger per dag. I insatsen ingår hjälp med förflyttningar.

### **Att sköta toalettbehov**

Insatsen innefattar att den enskilde utifrån individuellt behov får hjälp med toalettbesök, byte av inkontinensskydd, att tömma kateter, att sköta stomi samt personlig hygien i samband med detta. I insatsen ingår hjälp med tillhörande moment så som att avlägsna avfall. Insatsen kan även avse hjälp med att tömma fristående toalettstol. I insatsen ingår hjälp med förflyttningar.

### **Tvätta sig**

Innefattar hjälp med dusch eller helkroppsavtvättning. I insatsen ingår tillhörande moment av städning i badrum samt på- och avklädning. Insatsen beviljas efter en individuell prövning i normalfallet en till två gånger per vecka. I insatsen ingår hjälp med förflyttningar.

### **Stöd med kommunikation**

Stöd med kommunikation kan innebära hjälp med att läsa post, boka tider, ringa telefonsamtal eller skicka sms. Stödet kan även innefatta att lägga in påminnelser i



kalender såväl som i kognitiva hjälpmedel. Stödet beviljas efter individuell prövning i normalfallet upp till en gång per vecka.

## **Medföljning**

Medföljning för att sköta egen hälsa kan beviljas för att den enskilde behöver stöd av hemtjänstpersonal i samband med läkarbesök, tandläkare, frisör, fotvård eller liknande. I första hand hänvisas den enskilde till färdtjänst med extra behjälplighet, sjukresa eller om en tilltänkt aktivitet kan ges direkt i hemmet.

Medföljning kan beviljas om den enskilde har stark upplevelse av otrygghet, svårigheter att tillgodogöra sig information, göra sig förstådd eller på annat sätt har svårigheter att genomföra sitt besök själv. Behovet ska förutom i undantagsfall vara varaktigt och sträcka sig mer än tre månader. Det individuella behovet avgör.

Vid vårdbesök ansvarar regionen för att den enskilde informeras på ett sådant sätt att denne kan ta till sig informationen som lämnas vid läkarbesöket. Regionen ansvarar för eventuellt tolkbehov samt för att bistå med praktiskt stöd under vårdbesöket, exempelvis hjälp vid toalettbesök.

Insatsen beviljas i normalfallet en gång var sjätte vecka. Om den enskilde är i behov av mer frekvent stöd med medföljning än vad riktlinjen anger ska behovet vara varaktigt och sträcka sig över en period på minst tre månader.

## **Egenvård**

Insatsen kan beviljas om legitimerad personal inom hälso- och sjukvården bedömer att en hälso- och sjukvårdsuppgift kan utföras som egenvård. En förutsättning för att beviljas egenvård är att den enskilde själv klarar av att ta ansvar för uppgiften och endast är i behov av praktisk hjälp med utförandet.

För att en insats om egenvård ska kunna beviljas krävs alltid att det finns en egenvårdsbedömning. Bedömningen görs av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. Egenvårdsunderlaget ska vara fullständigt innan insatsen beviljas. Den legitimerade hälso- och sjukvårdspersonalen är ansvarig för regelbunden uppföljning och utvärdering av egenvårdsbedömningen. Det går inte att säga generellt vilka åtgärder som utgör egenvård utan det beror på omständigheterna i varje enskilt fall. Några exempel på moment som kan avse egenvård är stöd med att hantera läkemedel, ögondroppar, salvor eller stödstrumpor.

## **Tillsyn**

Tillsynsbesök är en trygghetsskapande insats när den enskilde inte kan använda trygghetslarmet för att påkalla hjälp och/eller som har regelbundna behov som inte kan tillgodoses i samband med andra beviljade insatser. Sådana behov kan exempelvis vara plötsligt förvirringstillstånd, infektion, stor otrygghet eller ett behov av mindre måltider utöver regelbundna måltider för att säkerställa god nutrition. I bedömningen ska hänsyn tas till om

hemtjänsten har dagliga besök hos den enskilde eftersom varje besök oavsett insats utgör en tillsyn.

Tillsynsbesök nattetid sker i första hand via digital tillsyn för att undvika att den enskilde inte ska bli störd av fysiskt besök nattetid.

## **Trygghetslarm**

Trygghetslarm syftar till att ge en ökad trygghetskänsla genom att göra det möjligt för den enskilde att påkalla hjälp och få kontakt med hemtjänstpersonal dygnet runt. Trygghetslarm ges efter behovsprövning för de som inte uppfyller villkoren för insatsen utan individuell behovsprövning. Personer tillhörande samma hushåll, där båda är beviljade trygghetslarm, har två separata larmklockor.

## **Stöd till samhällsgemenskap och sociala insatser**

Det finns flertalet sociala insatser med olika inriktning och syfte. Insatserna kan exempelvis syfta till att stödja den enskilde att bryta social isolering, att få möjlighet att komma ut och promenera eller att delta i samhällsgemenskap på olika vis. Vilken insats som kan komma att bli aktuellt ska bedömas i varje enskilt fall och en helhetsbedömning görs av den enskildes egna möjligheter, kontaktnät och andra beviljade insatser. Om den enskilde vill ha stöd till att bryta social isolering hänvisas i första hand till Malmö stads öppna mötesplatser. För enskilda som befinner sig på särskilt boende är huvudregeln att behovet av social stimulans tillgodoses av aktiviteter på det särskilda boendet.

### **Social samvaro och utevistelse**

Social samvaro är en insats som utförs av hemtjänstpersonal i hemmet eller i form av en promenad. Det kan exempelvis vara social samvaro i form av fika och en pratstund, läsa tidningen eller utevistelse. Social samvaro kan beviljas vid avsaknad av kontinuerlig social kontakt eller begränsning i att lämna hemmet på egen hand. Insatsen beviljas efter en individuell prövning i normalfallet upp till två gånger per vecka men hänsyn tas till andra insatser som syftar till att bryta social isolering.

### **Dagverksamhet**

Dagverksamhet är en verksamhet som riktar sig till personer med demenssjukdom och som är i behov av kontinuerlig stimulans. Genom social stimulans och aktivering kan dagverksamheten bryta ensamhet och även hjälpa den enskilde att bibehålla fysiska och psykiska funktioner.

Insatsen kan även ge en avlastande effekt för anhöriga.

### **Ledsagarservice**

Ledsagarservice är till för personer som på grund av funktionsnedsättning har svårt att bryta en social isolering, medverka i samhällsgemenskap och genomföra enklare fritidsaktiviteter utanför hemmet. Det kan exempelvis vara genom att delta i kulturliv eller motion. Hänsyn tas till den enskildes sociala nätverk och egna förmågor att med färdtjänst ta sig till aktiviteter. Finns det ett omfattande behov av träning ska detta tillgodoses av regionen. Ledsagarservice beviljas efter en individuell prövning i normalfallet upp till 12 timmar. Ledsagning innefattar de moment av stöd med personlig omvårdnad som behövs under insatsens genomförande.

### **Kontaktperson**

Kontaktperson kan beviljas under en begränsad period om den enskilde är isolerad och behöver stöd för att ta initiativ och skapa egna sociala kontakter. Målsättningen med insatsen är att den enskilde ska kunna upprätta sociala relationer och leva ett självständigt liv. Stödet ska därigenom kunna trappas ned för att därefter upphöra. Överstiger behovet två träffar per månad bör det övervägas om den enskildes behov ska tillgodoses på annat

sätt. I dessa fall kan det bli aktuellt att informera den enskilde om annat stöd och möjligheter som till exempel dagverksamhet, öppna mötesplatser, stöd från annan huvudman eller frivilligorganisationer.

I vissa fall kan kontaktperson vara en lämplig insats om den enskilde behöver stöd under en kortare tid med personliga angelägenheter av enklare karaktär för att därefter sköta detta självständigt. Kontaktperson bör dock inte beviljas om behovet är varaktigt. Är behovet varaktigt bör det övervägas om behov av god man föreligger. Av beslutet ska det framgå vad insatsen syftar till samt vad målet med insatsen är.

## **Stöd till anhöriga som vårdar eller stödjer en närstående**

Behovsprövningen ska alltid ske utifrån den enskildes behov av stöd och den anhörigas behov av avlastning. Även om syftet är att avlasta anhöriga måste den enskilde samtycka till insatserna. Vad som kan komma att bli aktuellt ska bedömas i varje enskilt fall och en helhetsbedömning görs av den enskildes och den anhöriges situation. Insatser som beviljas för att ombesörja den enskildes omvårdnad eller sociala behov, kan vara ett indirekt stöd till anhöriga.

Omvårdande insatser som utförs av en anhörig är ett frivilligt åtagande och ska inte förutsättas vid behovsbedömning. Den anhörige ska själv avgöra hur stort ansvar hen vill ta för omsorgen för den enskilde. Sammanboende vuxna med gemensamt hushåll har dock ett gemensamt ansvar för hemmets skötsel och respektive person bidrar efter förmåga. Huvudregeln är att stöd med hushållssysslor kan beviljas i de fall båda i hushållet har behov. Hushållssysslor kan dock beviljas i avlastande syfte om den anhörige, som inte har behov, tar ett stort ansvar för den enskildes omvårdnad.

## **Avlösning**

Om en anhörig tar ett omfattande ansvar för omvårdnaden och den enskilde inte kan lämnas ensam i hemmet, kan avlösning beviljas. Avlösning är en insats som innebär att en personal vistas i den enskildes hem för att möjliggöra för anhörig att lämna bostaden. Vid behovsprövningen ska andra beviljade insatser beaktas samt den enskildes förmåga att använda trygghetslarmet. Om den enskilde har andra insatser beviljade som innebär att anhörig har möjlighet att komma ifrån hemmet under en skälig sammanhängande tidsperiod ska avlösning inte beviljas. Detta gäller även om insatserna inte har avlastning som direkt syfte, exempelvis hemtjänst, ledsagning eller dagverksamhet. Avlösning beviljas efter en individuell prövning i normalfallet upp till 12 timmar per månad.

## **Växelboende**

Växelboende är en insats som innebär att anhörig som tar ett omfattande ansvar för omvårdnaden av den enskilde får regelbunden och återkommande avlastning. Insatsen möjliggör kvarboende i hemmet där den anhörige har behov av längre sammanhängande återhämtning för att orka fortsätta vårda den enskilde. Den enskilde ska ha ett stort omvårdnadsbehov dygnet runt som inte kan tillgodoses i hemmet utan stöd från anhörig. Växelboende beviljas inte om den anhörige har möjlighet till återhämtning med redan befintliga insatser eller om hemtjänstinsatser kan möta behoven.

## Korttidsboende

Korttidsboende är en tidsbegränsad stödsinsats avsedd för personer med omfattande behov av hjälp och stöd dygnet runt samt att behoven inte bedöms kunna tillgodoses i hemmet genom en kombination av insatser från kommunens hemtjänst, rehabiliteringsenhet och hemsjukvård.

En plats på korttidsboende ska i första hand förbereda den enskilde för återgång till det egna hemmet. Om den enskildes behov är så pass omfattande att en vistelse i hemmet inte bedöms skälig kan korttidsboende beviljas i avvaktan på att första anvisning av särskilt boende erbjudits. Målet för platsen på korttidsboende ska alltid vara tydligt beskrivet i beslutet.

I normalfallet beviljas korttidsboende upp till 14 dagar eller som högst upp till en månad. Beslutet följs upp kontinuerligt under beslutsperioden.

Korttidsboende ska i regel inte beviljas för att den enskilde tillfälligt inte kan vistas i sin bostad, exempelvis vid renovering, stambyte, sanitär olägenhet eller för att den enskilde saknar bostad. Den enskilde kan inte själv välja vilket korttidsboende som ska verkställa beslutet.

## Särskilt boende

Särskilt boende beviljas när behovet av tillsyn, omsorg och trygghet inte längre kan tillgodoses i hemmet. Grundförutsättningen för att beviljas särskilt boende är att behoven inte kan tillgodoses i hemmet med stöd av hemtjänstinsatser.

Bedömningen görs utifrån en helhetsbild av den enskildes situation där fysiska, sociala, medicinska, psykiska och existentiella behov tas i beaktande. För att beviljas särskilt boende bör följande förutsättningar utredas:

- Har den enskilde ett varaktigt omvårdnadsbehov som sträcker sig över hela dygnet och inte kan tillgodoses med hemtjänstinsatser?
- Finns det varaktiga medicinska behov och ett stort behov av kontinuerlig närhet till omvårdnadspersonal?
- Finns det oro orsakad av psykisk ohälsa, kognitiv svikt eller demenssjukdom som påverkar förmågan att fungera i ordinärt boende?

När det är fråga om att bedöma behovet av vård och omsorg till följd av hög ålder kan handläggaren i sin bedömning ta hänsyn till omständigheter som påverkar det fysiska eller psykiska välmåendet, såsom otrygghet och ensamhet.

I de fall där omsorgsbehovet bedöms vara så omfattande att skäliga levnadsförhållanden inte längre kan garanteras i det egna hemmet, samtidigt som kostnaderna för insatser överstiger kostnaden för en placering på särskilt boende, ska den enskilde i stället beviljas plats på särskilt boende. Beräkning av kostnaden ska göras av de samlade insatserna som den enskilde är beviljad enligt socialtjänstlagen och där behoven inte är tillfälliga utan bestående över tid.

## Inriktning på boendeplats

När den enskilde beviljas särskilt boende kan platsen ha olika inriktningar, beroende på vilka behov som finns:

1. Vårdboende för personer med somatisk sjukdom
2. Gruppboende för personer med demenssjukdom
3. Gruppboende för personer med specifika behov.

I samband med beslutet om särskilt boende gör handläggaren en bedömning av vilken inriktning som bäst matchar individens behov.

Önskemål tillgodoses så långt det är möjligt och det finns även möjlighet att stå kvar som sökande till ett önskat alternativ trots att man flyttar in på en erbjuden plats. I vissa fall är möjligheterna att välja boende begränsade. Det gäller till exempel om boendeplatsen inte har en inriktning som överensstämmer med sökandens behov. Det kan också gälla om den enskilde vid tiden för beslutet vistas på korttidsboende eller sjukhus. I dessa fall förväntas den enskilde flytta in i första boendeplats som erbjuds, men kan samtidigt stå kvar som sökande till önskat boende. Ett beslut om korttidsboende kan omprövas när den enskilde

erbjuds plats på särskilt boende eftersom den enskildes behov i dessa fall kan tillgodoses på det särskilda boendet. Boendeplatser tillhandahålls i kommunal drift alternativt genom köp av platser från Skånes Kommuners ramavtal.

## **Rätten att bo tillsammans på ett särskilt boende**

Enligt 11 kap. 3 § SoL ingår det i skäliga levnadsförhållanden att fortsätta att sammanbo med sin partner, oavsett om denne har behov av särskilt boende eller inte.

Parboende innebär att paret som varaktigt levt och bott tillsammans får möjlighet att fortsätta bo tillsammans på ett särskilt boende. Parboende kan förekomma i två olika situationer:

- Båda parterna har varsitt beslut om särskilt boende.
- En av parterna har beslut om särskilt boende och den andra saknar beslut. Den part som inte har beslut om särskilt boende benämns då som medboende.

Har den medboende behov av insatser utreds detta på samma sätt som i ordinärt boende och insatser kan beviljas motsvarande hemtjänst i ordinärt boende. Medboende erbjuds endast gemensamt boende tillsammans med den som är berättigad till insatsen (eller den part som har bifallsbeslut) i tvårumslägenheter på särskilt boende. När den part som innehar beslutet om

särskilt boende avlider har den medboende ingen rätt att fortsätta bo kvar på det särskilda boendet, om inte den medboende utifrån en behovsprövning bedöms vara i behov av särskilt boende.



## Flytt till och från annan kommun

Enligt 29 kap. 7 § SoL har en person som önskar flytta till en annan kommun rätt att ansöka om insatser i den kommunen om personen till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig i den andra kommunen utan att erhålla de insatser som personen har behov av. Först sker en bedömning om den sökande tillhör den personkrets som har rätt att ansöka om insatser i en annan kommun. Om personen bedöms tillhöra rätt personkrets, görs därefter en behovsbedömning av insatser – exempelvis särskilt boende.

Enligt 29 kap. 8 § SoL ska en ansökan från en enskild som önskar flytta till annan kommun och som är i behov av insatser enligt 7 § behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningskommunen. Är den sökandes behov tillgodosedda i bosättningskommunen, får hänsyn inte tas till den omständigheten när ansökan prövas. Bosättningskommunen är skyldig att på begäran bistå med den utredning som den andra kommunen behöver för att kunna pröva ansökan.

Den enskilde måste alltid lämna samtycke till att uppgifter lämnas ut. Behovsutredning görs av hemkommunen i enlighet med inflyttningskommunens begäran om vad utredningen ska innehålla. Om den enskilde inte uppfyller kriterierna gör inflyttningskommunen ett avslag.